

# Kielitietoinen ohjaus työpaikoilla

Koulutusdiat 3  
VIERKO  
2024

# Sisältö

1. Johdanto
2. Vaikean kielen ja helpon kielen erot
3. Ohjauksen helppo kieli
4. Kielitietoisuus työpaikalla
5. Lähteet
6. Tekijät



# 1. Johdanto



# Koulutusdiat

VIERKO-hankkeessa on koulutusdiat opettajille, ohjaajille ja työpaikkaohjaajille:

1. Selitä selkona
2. Kielitietoisuus ja selkokieli
- 3. Kielitietoinen ohjaus työpaikoilla**
4. Selkopuhe, vuorovaikutus ja ohjaus
5. Selkokirjoittaminen
6. Selkomateriaalit ja niiden tekeminen
  - Selkomateriaalit
  - Selkotekijä ja saavutettavuus
  - Selkotekijä ja tekoäly



# Koulutusdiojen käyttö

- Dioja voi käyttää koulutuksissa: kokonaan tai osittain.
- Koulutusten yhteyteen kannattaa järjestää työpajatyöskentelyä.
- Dioista on myös tallenteet.
- Diat ja tallenteet löytyvät osoitteesta [aoe.fi](https://aoe.fi) (VIERKOn materiaalit) ja [bit.ly/VierkoSelkoS2](https://bit.ly/VierkoSelkoS2).

## VIERKO-koulutuspaketti 2024: Opeta ja ohjaa kielitietoisesti



### Varmista perusosaaminen



Diat 1 (15 min)  
**Selitä selkona**

Lyhyt aloitus helposta ja selkeästä kielestä:

- opettajat
- ohjaajat



Diat 2 (1 t)  
**Kielitietoisuus ja selkokieli**

Koulutus ydinasioista:

- työpaikkaohjaajat
- opettajat ja ohjaajat

Diat 3 (1 t)  
**Kielitietoinen ohjaus työpaikoilla**

- työpaikkaohjaajat

### Syvennä osaamistasi



Diat 4 (1 t)  
**Selkopuhe, vuorovaikutus ja ohjaus**



Diat 5 (1 t)  
**Selko-kirjoittaminen**



Diat 6: (30 min x 3)  
• Selkomateriaalit  
• Selkotehtävät ja saavutettavuus  
• Selkotehtävät ja tekoäly

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ  
UNDERVISNINGS- OCH KULTURMINISTERIET

Lisätietoja: [VIERKO-hanke \(keuda.fi/keuda/hankkeet/vierko\)](https://vierko.fi)



## 2. Vaikean kielen ja helpon kielen erot



# Minkälaista suomea puhut työssä?

- Onko työkaverisi tai opiskelijasi vieraskielinen?
- Osaako opiskelija ammattikieltä tai ammattislangia?
- Mitä asioita otat huomioon, kun työskentelet vieraskielisen kanssa?



# Kieli: eri muodot, eri tarkoitukset



# Opiskelija ei osaa hyvin suomea

- Kielitaidossa on **neljä osa-  
aluetta:**

- puhuminen
- kuullun ymmärtäminen
- luetun ymmärtäminen
- kirjoittaminen.

- Kielitaidon taso A: alkeistaso

- Opiskelija tarvitsee paljon suomen kielen tukea.

- Kielitaidon taso B: perustaso

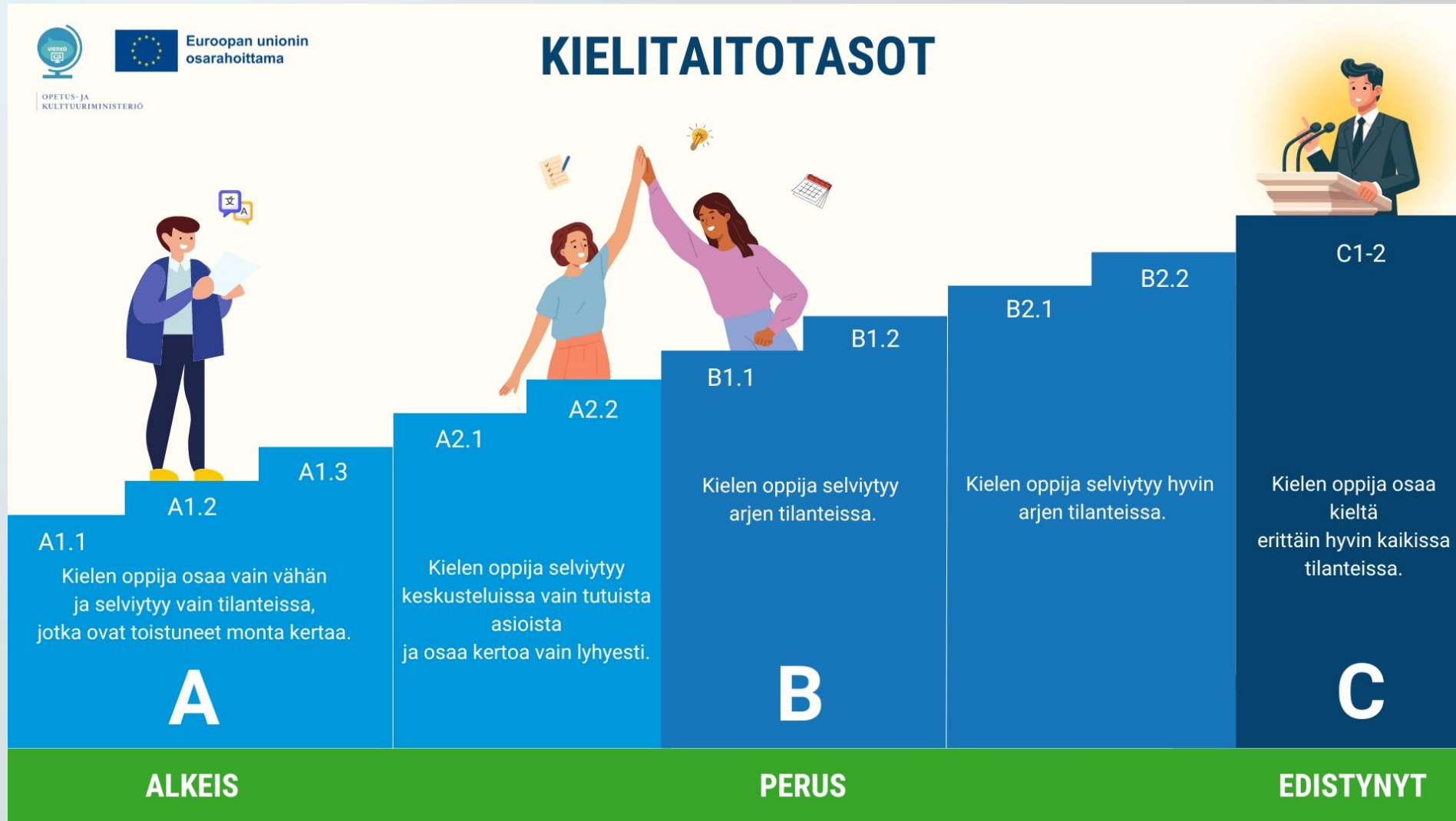
- B1: Opiskelija tarvitsee suomen kielen tukea.

- Kielitaidon taso C: edistynyt taso

- Opiskelija osaa uutta kieltä erinomaisesti.



# Eurooppalainen viitekehys: kielitaitotasot A–C



# Opiskelija osaa vain vähän suomea (kielitaidon taso A2)

## Opiskelija

- ymmärtää puheesta vain lyhyitä, helppoja viestejä
- osaa kertoa itselle tutuista asioista, ei työn tai ammatin asioista
- käyttää puheessa lyhyitä lauseita
- lukee vain lyhyitä helppoja tekstejä
- kirjoittaa vain lyhyitä muistiinpanoja.

## Ohjaaja

- Puhu hitaasti helppoa kieltä (selkokieli) ja toista asioita.
- Äännä sanat selvästi.
- Opiskelija tarvitsee apuvälineitä tekstien ymmärtämiseen.
- Käytä selkokieltä ja kerro tekstien asiat helpolla tavalla.



# Työpaikan ja ohjauksen kieli on vaikeaa: opiskelijoiden kokemuksia

- ”Olen pelännyt puhua suomalaisille. En halua, että kukaan luulisi että olen tyhmä.”
- ”Mutta työharjoittelee vaikea, koska minä ymmärrän vähän vaikeaa suomen lauset.”
- ”Työharjoittelussa oli vaikea, koska minulla kolme asiaa: ensimmäinen suomen kieltä, toinen: ammatti on vaikea sanoja ja kolmas kommunikoi [muiden työntekijöiden] kanssa.”



# Tehtävä

- Mieti työpaikkasi tilanteita, joissa
  - annat ohjeita
  - ohjaat opiskelijaa.
- Käytätkö helppoa vai vaikeaa kieltä?



# Tehtävä

- Valitse 3–5 ammattisanaa.
- Miten selittäisit sanat kielenoppijalle?
- Selitä sanat parille.



# Miten selität sanat?

- taukotila
- työturvallisuuskansio
- ammattitaitovaatimukset
- näyttö



# Vertaa: vaikea/helppo

**Työpaikkaohjaaja vastaa opiskelijan ohjauksesta**  
([Ohjaan.fi.Työpaikkaohjaaja vastaa opiskelijan ohjauksesta.](#))

Työpaikat ja työpaikkaohjaajat ovat merkittävässä roolissa ammatillisessa koulutuksessa. Työpaikkaohjaaja suunnittelee, ohjaa ja arvioi opiskelijan oppimista työpaikalla.

Työpaikkaohjaaja voi

- toimia nuoren opiskelijan työelämään astumisen "sisäänajossa",
- sitouttaa ja kouluttaa uutta työntekijää tai
- toimia ammattitaitoaan kehittävän konkarin oppimisen tukena.

**Työpaikan ohjaaja huolehtii opiskelijan ohjauksesta**

Työpaikat ja työpaikkaohjaajat ovat tärkeitä ammatillisessa koulutuksessa.

Työpaikkaohjaaja suunnittelee, ohjaa ja arvioi opiskelijan oppimista työpaikalla.

Työpaikkaohjaaja voi esimerkiksi

- auttaa nuorta opiskelijaa työelämän tapoihin
- opastaa ja opettaa uutta työntekijää
- tukee työkaveria,  
joka kehittää ammattitaitoaan.



# 3. Ohjauksen helppo kieli



# Selkokieli puheessa

- helpot, tutut, tavalliset sanat
- lyhyet sanat
- vaikeiden sanojen selittäminen
- ei murretta
- ei slangia
- ei sanontoja tai sananlaskuja.



# Valitse helppo sana, selitä vaikeat sanat

- Välittömästi
  - Pitää tehdä
  - Oleellinen
  - Mm.
- Heti
  - Täytyy tehdä / tee
  - Tärkeä
  - Esimerkiksi



# Kerro

- Puhu: lyhyet lauseet.
- Selkeät ohjeet:
  - Tee, näytä, asenna, jne.
  - Kerro yksi asia kerrallaan.



# Vertaa

- Yleinen käytäntö on, että...
  - Asiat hoidetaan siinä järjestyksessä...
  - Suojäkäsineet on vaihdettava ja heitettävä roskeen jokaisen käyttökerran jälkeen.
  - Muista huomioida allergiat ja ruokarajoitteet, ne lukee tuossa lapussa.
- Yleensä teemme näin... / Usein teemme näin...
  - Hoidamme ensin tämän asian (tarkka sana). Sen jälkeen hoidamme (tarkka sana). (Ei pitkää luetteloa: yksi asia kerrallaan.)
  - Vaihda aina uudet suojäkäsineet. Laita roskeen suojäkäsineet, joita käytit.
  - **Allergia** tarkoittaa, että henkilö **ei saa** syödä jotakin ruoka-ainetta. Tästä sinä näet allergiat (näytä).



# Rauhallisesti

- Kerro rauhallisesti yksi asia kerrallaan.
- Puhu luonnollisesti mutta melko hitaasti.
- Pidä taukoja: opiskelija saa aikaa ajatella ja puhua.
- Toista, toista, toista.



# Selitä ammattisanat ja vaikeat sanat

- Selitä uudet sanat, kun teette yhdessä työtä.
- Näytä ja kerro, mitä teet.
- Käytä ohjauksen apuna:
  - kuvat
  - esineet
  - piirtäminen
  - eleet ja ilmeet
  - selkomateriaalit
  - käännösohjelmot.



# Vuorottele, kuuntele

- Vuorottele opiskelijoiden kanssa: puhu itse vain vähän kerrallaan.
- Kuuntele opiskelijaa rauhallisesti.
- Ole myönteinen ja ystävällinen.



# 4. Kielitietoisuus työpaikalla



# Mitä on kielitietoisuus?

- Olet **tietoinen kielestä** ja eri tilanteiden kielestä.
- Tiedät, mitä kieliä työntekijät osaavat.
- Tiedät työtehtävien kielelliset vaatimukset.
- Pohditte yhdessä työpaikalla hyviä käytäntöjä, joilla autatte kaikkia ymmärtämään ja käyttämään suomen kieltä.



# Kielitietoinen ohjaaja

- Tunnistat, minkälaisista kieliä käytät.
- Valitset kielen, jota opiskelija ymmärtää.
- Otat huomioon kehittyvän kielitaidon:
  - Etenet helposta kielestä (selkokielestä) ammattikieleen.
- Olet oman alasi kielen opettaja.



# Varmista, että opiskelija on ymmärtänyt

- Ei: ”Ymmärsitkö?”
  - Kerro minulle, mitä teet seuraavaksi.
  - Näytä minulle, mitä teet seuraavaksi. Kerro samalla, mitä teet.

- Pyydä, että opiskelija kertoo asiat omin sanoin.
- Pyydä, että opiskelija kertoo, mitä hän tekee ja miksi.

- Tee asiat yhdessä opiskelijan kanssa: selitä, mitä teet.
- Pyydä, että opiskelija selittää myös itse samat asiat.



# Esimerkki: opiskelijan perehdytys



# Valmistelu

- Anna opiskelijalle etukäteen materiaalia, esimerkiksi
  - työohjeet
  - käyttöohjeet
  - jne.
- Anna aikaa tutustua materiaaleihin.
- Ovatko materiaalit kirjoitettu tai tehty (videot) helpolla kielellä?



# Perehdytyksen kieli

- Varmista, että teillä on aikaa ja rauhallinen tila: opiskelija kuulee ja saa keskittyä
- Käytä selkeää suomen kieltä tai selkokieltä.
- Ota huomioon opiskelijan kielen osaaminen.
- Toista asia monta kertaa.
- Kertaa asiat.



# Varmista, että opiskelija ymmärtää

- Pyydä, että opiskelija kertoo itse asioita, joita perehdytit.
- Pyydä, että opiskelija näyttää asioita, joista perehdytit häntä.
- Kysy asioista, joista olet perehdyttänyt: mitä, kuka, miten, missä?
- Voitko käyttää apuna muuta kieltä, jota opiskelija osaa?
- Kerro heti suomeksi samat asiat, jotka sanoit vieraalla kielellä.



# Esimerkki: tauot



# Keskustelee

- Luo hyvä ja turvallinen ilmapiiri.
- Ole myönteinen: ilmeet ja eleet tukevat tunnelmaa ja asian sisältöä.
- Keskustelee suomen kielellä: tue ja kannusta puhujaa.
- Kuuntele kärsivällisesti.
- Keskustelunaiheita esimerkiksi vapaa-aika, työhistoria, sää, perhe, ruoka, lomat, lomasuunnitelmat.



# Esimerkki: palaverit ja työn suunnittelun kokoukset



# Valmistele ja etene

- Anna materiaali etukäteen: opiskelija tutustuu niihin rauhassa.
- Vaikka kokouskieli olisi suomi, käytä myös muita yhteisesti ymmärrettyjä kieliä.
- Laadi selkeät asialistat ja muistiinpanot.
- Varaa riittävästi aikaa asioiden ymmärtämiselle.
- Etene asialistan mukaisesti. Pyri pysymään asiassa.
- Anna mahdollisuus kysyä ja tarkentaa asioita.



# Etäkokoukset

- Ota huomioon
  - näköyhteys
  - puheenjohtajan merkitys
  - sanallinen viestintä
  - chat-keskustelu.
- Lisää vinkkejä kokouksiin:  
[Kielibuusti - kokouskäytännöt](#)



# 5. Lopuksi



# Yhteenveto 1

- **Tiedosta** kielen merkitys oppimisessa ja ohjaamisessa.
- **Mukauta** eli muuta viestintää oppijan kielitaitotasoa huomioiden.
  - Käytä sellaista suomen kieltä, että muut ymmärtävät sinua.
- **Selitä** asioita työtilanteiden aikana.



# Yhteenveto 2

- Ole **kielen käytön malli** työtilanteissa.
- **Varaa aikaa:**
  - **kuuntele** kielenoppijaa,
  - **kannusta** käyttämään kieltä eri tilanteissa
  - **tue** tarvittaessa.



# Tee havaintoja: millaista kieltä käytät?

- Ymmärtävätkö muut sanoja ja lauseita, joita käytän?
- Puhunko liian nopeasti?
- Puhunko murretta?
- Kerronko liian paljon asioita kerralla?



# Mitä viet koulutuksesta mukaasi?

- Millaisia asioita otat käyttöön tämän koulutuksen jälkeen?
- Miten ohjaat kielenoppijaa koulutuksen jälkeen?
- Voitko jakaa tietoa **kielitietoisuudesta** työpaikallasi?



# 5. Lähteet



# Lähteitä

- Anttila, I. & Lämsä, H. & Mäkelä, M. 2020. Kielitietoisien ohjauksen opas työpaikalle. Keuda. [https://issuu.com/keudajulkaisut/docs/2020\\_keuda\\_kielitietoisien-ohjauksen-opas/1](https://issuu.com/keudajulkaisut/docs/2020_keuda_kielitietoisien-ohjauksen-opas/1). Luettu 20.2.2024.
- Kartio, Johanna: 12 askelta selkokielellä opettamiseen. 2016. Grano Oy: Helsinki. [kansalaisopistojenliitto.fi/wp-content/uploads/2016/10/12-askelta-selkokielell%C3%A4-opettamiseen.pdf](https://kansalaisopistojenliitto.fi/wp-content/uploads/2016/10/12-askelta-selkokielell%C3%A4-opettamiseen.pdf). Luettu 20.2.2024.
- Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko. Opetushallitus. 2024. [www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kehittyvan-kielitaidon-tasojen-kuvausasteikko](http://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kehittyvan-kielitaidon-tasojen-kuvausasteikko). Luettu 20.2.2024.
- Kielibuusti. Työnantajat. 2024. <https://www.kielibuusti.fi/fi/tyonantajat>. Luettu 8.8.2024.
- Kielitietoinen ja monikulttuurinen ohjaus. Ohjaan.fi. 2024. [ohjaan.fi/ohjaamme/kielitietoinen-ja-monikulttuurinen-ohjaus/](http://ohjaan.fi/ohjaamme/kielitietoinen-ja-monikulttuurinen-ohjaus/). Luettu 20.2.2024.
- Kielitietoisuuteen herääminen. Työterveyslaitos. 2024. [www.ttl.fi/oppimateriaalit/monimuotoisuus-ja-inklusiivisuus-asiiantuntijaorganisaatioissa/kielitietoisuuteen-heraaminen](http://www.ttl.fi/oppimateriaalit/monimuotoisuus-ja-inklusiivisuus-asiiantuntijaorganisaatioissa/kielitietoisuuteen-heraaminen). Luettu 20.2.2024.
- Kielituki. Opas työpaikalle. Koulutuskeskus Salpaus. [https://salpro.salpaus.fi/esitteet/ESITTEET\\_2010/Kielitukiopas.pdf](https://salpro.salpaus.fi/esitteet/ESITTEET_2010/Kielitukiopas.pdf). Luettu 20.2.2024.
- Kieliä koskeva eurooppalainen viitekehys 2004–2020. Euroopan unioni ja Euroopan neuvosto. [europa.eu/europass/system/files/2020-05/CEFR%20self-assessment%20grid%20FI.pdf](http://europa.eu/europass/system/files/2020-05/CEFR%20self-assessment%20grid%20FI.pdf). Luettu 20.4.2024.
- Maahanmuutto ja kielellinen moninaisuus. Kielitietoinen työskentely. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2024. [thl.fi/aiheet/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja/kielitietoinen-tyoskentely](http://thl.fi/aiheet/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja/kielitietoinen-tyoskentely). Luettu 20.2.2024.
- Polkuja-hanke: kielitietoisuus. Osaava Tredu. 2023. (29 videota). [www.youtube.com/playlist?list=PLHdusDFOKUA0l1wXp9ISFb6Jy3FSRF3xP](https://www.youtube.com/playlist?list=PLHdusDFOKUA0l1wXp9ISFb6Jy3FSRF3xP). Katsottu 20.2.2024.
- Pusa, M-L & Lampinen, M. & Rynnänen-Jussila, S. 2017. Maahanmuuttajat voimavarana työpaikalla. Opas kieli- ja kulttuuritietoiseen ohjaukseen. <http://view.24mags.com/mobilev/e5f43d46a15e11480d262296d568fc76#/page=1>. Luettu 20.2.2024.
- Saaranen, M. & Söyrinki, V. 2020. Tietoa ammatillisen opiskelijan ohjaamisesta työpaikan ohjaajalle helpolla suomen kielellä. Stadin AO. <https://sites.google.com/edu.hel.fi/selkotieto/>. Luettu 20.2.2024.
- Selkokeskus. Selkokieli. 2024. [selkokeskus.fi/selkokieli/](http://selkokeskus.fi/selkokieli/). Luettu 20.2.2024.
- Takala, T. 2024. Selkoviestintä asiakastyössä. Edita.



# 6. Tekijät



# Tekijät

- Työryhmä Anna-Liisa Hyvärinen, Susanna Kouri, Ellinoora Köpman, Marianne Seppä ja Tuija Takala.



# VIERKO

## Vieraskielisen opetuksen kehittäminen

Kotimaisten kielten opetuksen  
tarjonnan ja laadun kehittäminen  
ammattillisessa koulutuksessa

2024

Lisätietoa:

<https://www.keuda.fi/keuda/hankkeet/vierko/>

